

Gençlik - 28 Nisan Özel Sayısı.
Nisan 1962, Sayı: 20, Yıl: 6.

EVİRİMLER VE DEVİRİMLER

Ismayıl Hakkı BALTACIOĞLU

28 Nisan olaylarını doğru olarak anlamakta, bu olaylara layık oldukları değeri vermekte bizim için büyük faydalar vardır. Bu işi yapmakla, evrim ve devrim anlayışlarımızı ilerletmiş oluruz. Bunun için de kelimelerden, terimlerden önce gerçekleri öğrenmek gerekmektedir. Çünkü kelimeler, hattâ terimler gerçeklerin kendileri, hayalleri bile değildirler. Onlar birer semboldürler, o kadar. Bir terim düşündürmek işi gerçeği doğru olarak düşündüremiyorsa, o terim bu gerçeğin terimi olamaz. Bir de terimin görevi, öğrenmek değil, öğrenileni hatırlatmaktır.

Evrim (Evaluation) vardır, bir de devrim (révolution) vardır. Evrim başkadır, devrim başkadır. Evrim, içerinden gelen, kendi kendine olan bir değişimdir. Devrim dışarıdan zorlama ile olan bir değişimdir.

Evrim oluşu ile, devrim oluşunu birbirine karıştırmamalıdır. Dışarıdan yapılan her zorlama, despotluk değildir. Nasıl ki, her zorlama, hürlüğü sağlamak değildir. Fizik alanında olduğu gibi, topluluk yaşayışında da katlaşımlar olur. Bu sosyal katlaşma sonunda, toplumun evrimi durur, toplum artık değişemez olur. Böyle bir durumda yapılacak iş bir tektir: Müdahale, toplumun oluşunu dışarıdan zırlamadır.

Hindistan'daki kast teşkilâtının katılığını biliyorsunuz: Yüz yıllardan beri süre gelen evrim, bu kastları eritememiştir. Evrim yolunun tıkandığı bu kastlar ülke-

sinde devrime, zora başvurmak-tan başka çare var mıdır? Bu işi yapan insan, artık bir despot, bir diktatör değil, bir devrimci, bir şeftir. Saltanat denilen organ kangren olmuştu. Fes, çarşaf fosilleşmişti. Arap harfleri çürümüştü. Ne yapmalıydı? Bunlar, bu hastahklar, kendi kendilerine iyi olabilirler miydi? Tıkanan evrim yolu kendi kendine açılabilir miydi? Böyle bir durumda hekimlik ne yapar? Organizmanın kendi kendini iyileştirmesini beklemes. Çünkü, ölüm tehlikesi vardır. Beklemez, hemen müdahale eder, operasyona başvurur. Operasyon, hastanın gönül rızası ile de olsa, yine de onun hoşuna gidecek birşey değildir. Ancak, yapılması zarurî olan bir iştir.

Diktatörlük sözü, şef sözü gibi, iyice anlamadan kullandığımız sözlerdendir. Diktatöre yanlış olarak şef deriz, şefe de haksız yere diktatör deriz. Böylece, apayrı olan iki terimi birbirine karıştırırız. Önce şuna dikkat etmeli: Diktatörlük, şeflik rejimleri hep tabiat dışı rejimler değildirler. Toplum yaşayışında öyle çağlar vardır ki, yaşamak ancak tek kişinin etrafında toplanmakla olabilir. Bu çağlarda diktatörlük de şeflik de normaldir.

Toplum gövdesi, diktatörlüğü taşıyamaz duruma gelince, toplum silkincek, kendisi için artık normal olan hürlük ve kişilik rejimine girecektir. Büyük buhranlar geçtikten sonra da böyle olur. Buhran geçer geçmez şeflik rejimi-

minden hürlük rejimine geçilir. Durum bu iken, eski rejimi benimseyenler, iktidarda kalmak için direnecek olurlarsa, ne yapılabilir? Yapılacak tek iş, ihtilâl, ayaklanma (révolte) olacaktır. Bu ayaklanma olmadıkça kurtuluş yoktur. Çünkü, böyle bir durumun sonu ölüme varır. Hükümet adamlarını şu üç bölümde toplayabiliriz: 1 - Yapıcılar, 2 - Yıkıcılar, 3 - Hem yapıcılar, hem yıkıcılar. Bu bölümlemede gerçi matematik bir kesinlik yoktur. Yapıcı hükümetlerin biraz yıkıcılığı olduğu gibi, yıkıcıların da biraz yapıcılığı olabilir. Ayrıca, aynı derecede yapıcı yıkıcı olanlar da var olduğu gibi, yukarıdaki bölümde dikkate alınan, hâkim karakterlerdir. Yapıcı insanlar, yıkıcı insanlar, hem yapıcı, hem yıkıcı insanlar vardır. Yapıcılar, sosyal dayanışmayı arttıran, sosyal dayanışmayı arttırarak sosyal iş bölümünü arttıran insanlardır. Peygamberler, şairler, sanatkarlar gibi. Yapıcılar, teknikleri yenileştirerek, yepyeni teknikler bularak esenlik kesiminin yükselmesine de sebep olurlar.

Yıkıcılar, içgüdülerinden, kendilerini bir türlü kurtaramıyanlardır. Ardsız arsız esen fırtınalara benzerler. Yağdıkları zaman bile yağmur olarak değil, iri taneli dolu olarak yağarlar. Bakarlar anlamazlar, kızgınlık duyarlar acımazlar, bozarlar yapamazlar. Yapı, yapıcılık yıkıcı olanları ilgisiz bırakan şeyler değil, doğrudan doğruya rahatsız eden şeylerdir.

YAŞAMAK İSTEDİN İNSANCA

büyür gözlerin aydınlıklara
bir kurşun yağmuru kirlî ellerden
kirlî yaşamaların adamları
Önce sana uğuldadılar - köpek köpek -

sonra susuzluğunu içtiler ölümün sofralarında
sonra susuzluğunu ülkemin
insanlarını kemirdiler seni kemirdiler
daha dün - daha demin

sen bize bıraktın gençliğini
sen Ali - sen Nedim - sen Turan
ölüm bir şarkıydı - söyledin işte
ve bıraktın tüm yaşamaları "meydanlarda"

sevgisel çağında İstanbulun
yıldızlarını verdin karanlığa
kanla yıkadın özgürlüğümüzü
uzandın ülkümüze kanla

şimdi bir yağmursun bulutlardan
sen Ali - sen Nedim - sen Turan
28 NISANLARDA daha gür
yüreklere daha gür yağın.

Fikret KARADENİZ

Hem yıkıcı, hem de yapıcı olanlar, hem ikincilere, hem birincilere benzerler. İkincilere benzerler, kurulmuş olanı bozdukları için. Birincilere benzerler, yıkmakla birlikte, yaptıkları için. Bu tipin eseri toplumu ikiye ayırmaktadır: İsteyenlerle istemiyenler. Bunun da sonu, sosyal gücün parçalanmasıdır. Yapıcılar, mutlu bir tarihin kendilerine yardım ettiği insanlardır. Yıkıcılar, uğursuz bir tarihin kendilerine yardım ettiği insanlardır. Hem yıkıcı, hem de yapıcı olanlar, tarihi kendi yolunda çalıştıran insanlardır. Descartes, Rousseau, Atatürk gibi. İhtilâllerin değeri, ihtilâli yapanların niyetine, amacına bağlıdır. İhtilâl, ya toplumun tabii olan evrimini durdurmak için yapılır. Ya da bu evrim yolunu açmak için. Birinci yapıyana, ya da yapanlara despot denir. Başa gelen de bir diktatördür. İkinci şekilde başa gelen despot değil, şeftir. Bir ihtilâl sonunda, ya da serbest seçim sonunda başa gelen insanın davranışı niyetinden, isteğinden, kararından önce, elindeki imkânlarla göre olur. İktidara gelenler, ülkelerini istedikleri gibi değil, ellerinden geldiği gibi idare edebilirler. II nci Abdülhamit, tahta çıkmadan önce, hür düşünceli bir insandı. O zamanın sözüyle, "ah-rar" dandı. Tahta çıktıktan sonra despotun kendisi olmuştu. Çünkü, başka türlü olamamıştı, elinden gelen bu idi. Zayıf hükümetler hep korkak olurlar. Korkunun sonu istipdata, despotluğa va-

(Sonu 17 de)

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Kişisel Arşivlerde İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tanıtımı

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu Koleksiyonu

BLTWRT0200402